

Huis Landfort terug in **authentieke staat** met een persoonlijke tint

René Dessing, directeur van de stichting Erfgoed Landfort, herstelde in vijf jaar volgens een heldere visie en een duidelijk plan de historische buitenplaats Huis Landfort in Mechelen. “De afgelopen jaren waren zwaar, maar het project is overwegend één groot zonnig feest geweest.”

Drs. Minou van Dillen
MBA, redacteur
De Landeigenaar

“Er zijn periodes geweest dat ik mij afvroeg of ik het nog wel zou volhouden”, zegt Dessing. Vanachter zijn bureau in het nieuwe koetshuis kijkt hij naar het fraai gerenoveerde en geel geverfde landhuis dat in de Achterhoek, pal tegen de grens met Duitsland ligt. “Maar eigenlijk zijn alle zaken rondom bouwvergunningen, financiering en ook het hele bouwproces zonder al te veel hobbels verlopen”, vervolgt hij. Door het kamerhoge raam in het koetshuis kijken passanten net zo makkelijk naar binnen als Dessing naar buiten. Deze openheid verbeeldt zijn visie op Huis Landfort: “Wij zijn een particulier bewoonde buitenplaats die met zoveel mogelijk mensen op een verantwoorde wijze wil delen in de waarde van deze plek.”

Vanaf 2008 zet Dessing zich in voor behoud van de waardevolle historische buitenplaatsen: “Het zijn plekken waar ik mij geworteld voel, waar ik mij verbonden voel. Als kunsthistoricus zie ik op historische buitenplaatsen kunst in het samenspel van architectuur, natuur en esthetiek.”

Rijke geschiedenis

In 2017 startte het renovatietraject met het opstellen van een helder beleidsplan. Het eerste hoofdstuk begint met de rijke geschiedenis van Landfort. “Immers, het Landfort zoals wij het nu kennen, is de vrucht van alle inspanningen en zorg die voorgaande generaties eraan hebben gegeven. Door de historie te betrekken, blijft het verleden met de toekomst verbonden”, zo schrijft Dessing in het plan.

“Alles wat in 2017 in het beleidsplan is opgenomen, is gerealiseerd”

Landfort werd voor het eerst gedocumenteerd in 1434 en het domein kende sinds die tijd vele eigenaren, totdat in 1823 Johann Albert Luyken uit het Duitse Rees de buitenplaats kocht. Luyken gaf het huis zijn huidige ruim opgezette vorm door het oorspronkelijke hoofdgebouw van uitwaaiende vleugels te voorzien.

De tuin werd omgevormd in een landschappelijke stijl op basis van een vogelvluchtkaart van Jan David Zocher jr, ontwerper van onder andere het Vondelpark. De achttiende-eeuwse visvijver werd ingepast in de moestuin met fruitmuren, nabij het koetshuis van de buitenplaats. Helaas werd dit koetshuis in de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog compleet verwoest. Ook het landhuis werd zwaar beschadigd en kon nog maar gedeeltelijk bewoond worden.

In 1970 verkocht de familie Luyken Landfort aan de stichting Geldersch Kasteelen. Na de verkoop werden alleen hoogstnoodzakelijke maatregelen genomen om het landhuis te behouden. Uiteindelijk nam in 1999 de Leidse Stichting Rhijngesest een erfpacht met restauratieplicht tegen betaling van één gulden. Deze stichting werd geleid door de restauratie-architect Bob van Beek. Hij herstelde onder andere de Ottomaanse duiventoren die in de oorlog kapotgeschoten was.

Ook werd een plan gemaakt voor de herbouw van het koetshuis. De bouwvergunningen voor deze herbouw zijn afgegeven, maar tot bouwen is het toen niet gekomen.

Vergunningen probleemloos

Inmiddels staat het koetshuis er weer dankzij de inspanningen van René Dessing. “Alles wat in 2017 in het beleidsplan is opgenomen, is gerealiseerd”, zegt hij. Het landhuis is gerenoveerd, het historische koetshuis is opnieuw verrezen, de moestuin

*René Dessing, met op de achtergrond de gerestaureerde historische buitenplaats Huis Landfort. Huis Landfort: "Ik zie Huis Landfort als een locatie waar bezoekers verteld wordt over al die andere historische buitenplaatsen die we in Nederland hebben."
Foto's: Henk Riswick Fotografie*

met vijver en fruitmuur zijn opnieuw aangelegd en de oranjerie is terug. De renovatie bestond voor een heel groot deel uit het terugbrengen van authentieke elementen: lambriseringen, houten vloeren, marmer in de hal. De hele oostgevel was dichtgemetseld en nu zitten er weer vensters in. Aan duurzaamheid is ook gedacht. Op het koets-huis liggen onzichtbaar honderd zestig zonnepanelen en de vierenzestig vensters van het landhuis hebben de authentieke binnenluiken teruggekregen. Deze binnenluiken gaan 's winters dicht en houden zo de warmte binnen goed vast. De vergunningen voor de renovatie en nieuwbouw van de buitenplaats werden probleemloos verstrekt. Vanaf de oorlog is Huis Landfort erg verwaarloosd geweest en de overheden waren ervan overtuigd dat alles wat er zou gebeuren alleen maar verbetering kon betekenen. Echter, toestemming voor zaken die buiten de renovatie vielen was lastiger. "In de vergunningaanvraag voor een klein parkeerterrein aan het begin van het bospark lijkt inmiddels meer energie te zitten dan in de hele aanleg van de buitenplaats", zegt Dessing.

Passende evenementen

Het bestemmingsplan Huis Landfort is dit jaar in procedure genomen. Naast het gewenste parkeerterrein wordt ook het gebruik van de buitenplaats in het bestemmingsplan geregeld. Deze wijzigt van 'wonen' naar 'gemengd', zodat het organiseren van bijeenkomsten en het houden van evenementen is geregeld en horeca is toegestaan. "Maar wij zijn op de eerste plaats een historische buitenplaats en willen een plek zijn die in balans is met onze omgeving. Evenementen zijn enkel toegestaan als ze passend zijn voor deze prachtige plek", voegt Dessing toe.

Hij benadrukt het belang van het behoud van historische buitenplaatsen in hun authentieke vorm, maar zag ook ruimte voor een persoonlijk tintje. De oude kleur van het gebouw vond hij nogal grimmig, dus koos hij voor geel. Ook de bloemperken komen uit zijn koker; die zijn heel ouderwets en ontzettend arbeidsintensief. "Maar wat is het leuk als het allemaal in bloei staat", zegt hij glunderend.

Ingrijpende renovatie

Huis Landfort kreeg zijn vorm in de jaren 1823-1827. De stichting Erfgoed Landfort (sEL) heeft zich bij de renovatie laten leiden door de situatie van toen. Daarmee heeft sEL gerealiseerd:

- herbouw van het verdwenen koetshuis;
- herstel van de verdwenen moestuin;
- optrekken van de verdwenen fruitmuur;
- aanplant van de verdwenen boomgaard met hoogstam en halfstam fruitrassen;
- renovatie van het landhuis, zowel binnen als buiten;
- geschikt maken van het landhuis voor bewoning en ontvangsten;
- inrichting van het landhuis met passende meubilaire goederen en kunstvoorwerpen;
- uitbaggeren van de grachten, ontdoen van ammunisie en herstel van de beschoeiingen;
- uitbaggeren van de visvijver;
- restauratie van de bruggen;
- renovatie van het park en het terugbrengen van de oorspronkelijke soortenrijkdom van bomen en planten;
- plaatsing van een oranjerie voor de overwintering van de aan te leggen collectie oranjerieplanten;
- herstel van het verdwenen prieel.

En verder:

- alles om van Landfort een aantrekkelijke historische buitenplaats te maken.

De moestuin met de fruitmuren en het Koetshuis na de renovatie.

Financiers en subsidies

“Verschillende geldstromen zijn samengekomen om een prachtig ensemble te herstellen dat teloor was gegaan”, vertelt Dessing. Het echtpaar Vijfvinkel heeft de renovatie van Huis Landfort grotendeels financieel mogelijk gemaakt. Ger Vijfvinkel is voorzitter van het bestuur van de stichting Erfgoed Landfort (sEL). Verder putte Dessing uit zeker zestien fondsen en overheids-subsidies. Van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed tot de provincie Gelderland en van het Prins Bernhard Cultuurfonds tot de Nationale Bomenstichting. Bovendien werd voor drie projecten honderd-twintigduizend euro opgehaald via crowdfunding.

Op de vraag hoe hij al deze partijen heeft weten te overtuigen, zegt Dessing: “We hebben hier samen geïnvesteerd in schoonheid, in harmonie, in de wezenlijke waarde van het bestaan. Daarbij wilde ik voorbij het particuliere initiatief komen, zodat er een maatschappelijke borging kon ontstaan.”

Huis Landfort omvat circa vijftig hectare waarvan de stichting Geldersch Landschap & Kasteelen

zes hectare voor vijftig jaar heeft verpacht aan de sEL, met daarop het landhuis en koetshuis. De opstallen zijn in eigendom bij de sEL. Daarnaast bezit de sEL het bos op en rond de Keppeltjesberg, met enige weilanden en een in 1982 door de familie Luyken gebouwde villa. De Keppeltjesberg ligt net buiten het gebied van de buitenplaats Huis Landfort en is vijftien hectare groot. Zowel buitenplaats Landfort als landgoed Keppeltjesberg vallen onder de Natuurschoonwet (NSW).

Visie voor de toekomst

Nu de hele buitenplaats in ere is hersteld, is het tijd voor een instandhoudingsplan waar men de komende tien jaar op kan voortbouwen. “Daarin gaan de stichting Erfgoed Landfort en de stichting Kastelen Buitenplaatsen en Landgoederen (SKBL) hun dans uitvoeren”, vertelt Dessing. “Ik zie Huis Landfort als een locatie waar bezoekers verteld wordt over al die andere historische buitenplaatsen die we in Nederland hebben. Dit kunnen we doen vanuit bomen, plantvariëteiten, kunstvoorwerpen, enzovoort. De vormen en inrichtingen in de 18e en 19e eeuw weken bijna niet af van elkaar. Ze hadden allemaal dezelfde Deventer kleden, dezelfde trumeaus, dezelfde kasten. Het is leuk om mensen die verbanden te laten zien en ze vooral te enthousiasmeren voor het behoud”, zo vat Dessing zijn visie voor de toekomst samen.

“Het is leuk om mensen (...) te enthousiasmeren voor het behoud”